

Dlhy dvoch žúp sa blížia k hranici 60 %

Najvyšší dlh má košická (57,4 %) a trnavská (56,3 %) župa, najnižší nitrianska (31,3 %)

Dlh košickej a trnavskej župy sa priblížil k úrovni 60 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, čo znamená, že sú blízko hranice, pri ktorej by podľa zákona už nemali mať možnosť prijať ďalšie úvery. Navyše, od roku 2015 bude platiť úprava, podľa ktorej budú v prípade prekročenia limitu platiť aj pokutu vo výške 5 % z dlhu presahujúceho povolenú 60%-tnú hranicu. Zadlženie týchto žúp je varovným signálom, že budú musieť v najbližšom období zlepšiť svoje hospodárenie.

V rebríčku VÚC podľa zadlženosti nasledujú za košickým (57,4 %) a trnavským VÚC (56,3 %) postupne Trenčiansky (50,6%), Banskobystrický (48,3 %), Žilinský (38,4 %), Prešovský (37,9 %) a Bratislavský VÚC (36,3 %). Najnižší dlh mala nitrianska župa (31,3 %), ktorá dokonca dokázala svoj dlh medziročne mierne znížiť (z pôvodných 31,8 %). Naopak, najvyšší medziročný nárast zaznamenal Bratislavský VÚC, ktorého dlh poskočil z 24,5 % na 36,3 %.

Priemerná miera zadlženia ôsmich slovenských VÚC dosiahla ku koncu roka 2011 úroveň 44,16 %. V porovnaní so stavom k 31.12.2010 došlo k nárastu dlhu o 3,93 percentuálneho bodu (z pôvodných 40,23 %). Tento nárast zadlženia je dôsledkom jednak zväčšenia celkového dlhu všetkých VÚC z 407 na 428 miliónov eur, ale aj následkom poklesu bežných príjmov VÚC medzi rokmi 2009 a 2010 z 1,011 miliardy na 962 miliónov eur (pri výpočte dlhu sa veľkosť dlhu porovnáva s bežnými príjmami za predchádzajúci rozpočtový rok). Pokles bežných príjmov sa pričínil o spomínaný nárast dlhu (+3,93 percentuálneho bodu) približne z jednej polovice.

Z pohľadu základnej bilancie dosiahli VÚC prevažne vyrovnané hospodárenie. Základná bilancia sleduje, ako dokážu VÚC pokrývať bežné a kapitálové výdavky svojimi bežnými a kapitálovými príjmami. Po deficitoch z minulých rokov predstavoval priemerný schodok bilancie bežných a kapitálových účtov všetkých VÚC za rok 2011 miernych -0,22 %. Pre porovnanie, v roku 2010 to bolo -2,09 % a v roku 2009 dokonca -8,77 %. Možno teda konštatovať, že hospodárenie VÚC sa postupne stabilizuje. V roku 2011 dosiahli najväčší schodok Bratislavský (-3,66 %), Trenčiansky (-3,25 %) a Košický VÚC (-1,80 %). Naopak, s najväčším prebytkom hospodárili v Nitrianskom VÚC (+4,95 %).

K 31.12.2011 dosiahli vysoké úrovne okamžitej likvidity Bratislavský, Nitriansky a Prešovský VÚC (medzi 200 % a 240 %). Žilinský a Košický VÚC tiež zaznamenali bezproblémové hodnoty, ktoré mierne prevýšili úroveň 130 %. Menej uspokojujúce hodnoty mali Trenčiansky (97 %), Trnavský (61 %) a Banskobystrický VÚC (41 %). Dosiadnutú hodnotu Banskobystrického VÚC možno interpretovať tak, že by ku koncu roka 2011 dokázali okamžite uhradiť z prostriedkov na svojich finančných účtoch iba menej ako polovicu svojich krátkodobých záväzkov. Priemerná hodnota okamžitej likvidity u všetkých VÚC sa medziročne zlepšila zo 115 % na 124 %.

V rámci analýzy hospodárenia samospráv vytvorilo INEKO v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC. Do výpočtu vstupujú okrem údajov o dlhu, likvidite a základnej bilancii aj údaje o záväzkoch po splatnosti či dlhovej službe (náklady súvisiace so správou dlhu). Zahrnuté sú finančné údaje za roky 2008 až 2011, pričom novšie údaje majú vyššiu váhu. Skóre je možné dosiahnuť v rozmedzí od -3 (najhorší možný výsledok) až po +3 (najlepší výsledok).

Spomedzi všetkých VÚC dosiahli najvyššie celkové ohodnotenie finančného zdravia Prešovský a Nitriansky VÚC. Keďže dosiahli skóre vyššie ako +1, možno ich označiť ako VÚC s dobrým finančným zdravím. Ďalšie 4 VÚC (Bratislavský, Žilinský, Trenčiansky a Košický) dosiahli síce kladné skóre, no menšie ako +1, čo ich zaraďuje do kategórie dostatočného finančného zdravia. Napokon, Banskobystrický a Trnavský VÚC dosiahli síce skóre blízke nule, no záporné, čo predsa len zaraďuje tieto VÚC do kategórie nedostatočného finančného zdravia. To znamená, že majú mierne problémy so svojou finančnou stabilitou. Informáciu o dosiahnutom skóre pre každý VÚC možno nájsť v tabuľke 1.

Tabuľka 1: Údaje o hospodárení a výsledné skóre finančného zdravia (FZ) VÚC v SR

#	VÚC	Obyv. [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv. 2011	Okamžitá likvidita 2011	Základná bilancia 2011	Skóre FZ [-3;+3]
			2010	2011				
1	Prešovský	809	37,14%	37,94%	66 €	208%	-1,14%	1,67
2	Nitriansky	705	31,75%	31,31%	57 €	234%	4,95%	1,33
3	Bratislavský	629	24,46%	36,31%	60 €	240%	-3,66%	0,85
4	Žilinský	698	38,37%	38,36%	72 €	139%	1,12%	0,72
5	Trenčiansky	599	44,85%	50,59%	91 €	97%	-3,25%	0,51
6	Košický	780	48,98%	57,41%	96 €	131%	-1,80%	0,38
7	Banskobystrický	652	42,96%	48,25%	93 €	41%	0,82%	-0,06
8	Trnavský	563	54,82%	56,26%	96 €	61%	0,42%	-0,10
všetky VÚC spolu		5 435	40,23%	44,16%	78 €	124%	-0,22%	
vš. obce a VÚC spolu		5 435	33,29%	31,91%	157 €	98%	+0,40%	

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje zhodujú s údajmi, ktoré VÚC vykazujú vo vlastnom účtovníctve. INEKO nezodpovedá za ich správnosť. Prípadné rozdiely zistíme a snažíme sa odstrániť.

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

Metodika výpočtu indikátorov finančnej stability VÚC je bližšie vysvetlená na portáli. Údaje sme získali od Ministerstva financií SR (MF SR) na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Vzhľadom na to, že sa podľa našich doterajších skúseností môžu niektoré údaje líšiť od údajov v účtovníctve VÚC, pre zvýšenie ich presnosti, sme tieto údaje čiastočne overovali v účtovných závierkach VÚC a následne aj v priamej komunikácii so zástupcami VÚC, ktorých sme požiadali o verifikáciu zozbieraných údajov. Nie všetky VÚC sa ozvali, a preto prípadné rozdiely naďalej zistíme a snažíme sa odstrániť. Nie je tiež možné vylúčiť, že niektoré VÚC svoje dlhy skrývajú napr. ich prenesením na rozpočtové organizácie, ich dcérske spoločnosti alebo iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty).

Kompletnú analýzu hospodárenia VÚC, obsahujúcu aj ďalšie indikátory možno nájsť tu: http://obce.ineko.sk/vystupy/analyza_8_VUC.pdf.

Analýza a portál (<http://obce.ineko.sk/>) sú súčasťou projektu „Monitoring hospodárenia miest, obcí a VÚC“, ktorý finančne podporil OPEN SOCIETY INSTITUTE. Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť občanov o finančnej stabilite obcí a VÚC, a prispieť tak k zvýšeniu tlaku občanov na zlepšovanie ich hospodárenia.

Matej Tunega

analytik spolupracujúci s INEKO